

Regeringens proposition

1975/76: 143

om vissa anslags- och organisationsfrågor rörande försvaret;

beslutad den 26 februari 1976.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

G. E. STRÄNG

ERIC HOLMQVIST

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram slutliga förslag beträffande anslagen till forskning och utveckling inom flygvapnet och till värnpliktsverket vilka har tagits upp med beräknade belopp i budgetpropositionen.

I propositionen föreslås också vissa förändringar av värnpliktsverkets organisation. Förslagen innebär bl. a. att verkets ställning som en direkt under regeringen lydande förvaltningsmyndighet klarläggs. Värnpliktsverket föreslås omfatta en chef, ett huvudkontor och sex värnpliktskontor som lyder direkt under verkschefen. Detta innebär att namn och lydnadsförhållanden för nuvarande inskrivningscentraler i Göteborg, Karlstad och Boden ändras. Antalet inskrivningsområden utökas samtidigt från tre till sex. Dessa får samma gränser som militärområdena.

Värnpliktsverkets nya organisation i Norrland föreslås till skillnad från den nuvarande omfatta fullständiga värnpliktskontor i såväl Boden som Östersund.

Verksamheten föreslås bli indelad i tre internprogram – planering, inskrivning och redovisning. Gemensamma stödfunktioner bör därutöver t. v. betraktas som ett fjärde internprogram. Internprogrammen föreslås återspeglas som enheter i organisationen. Ett centralt läkarhandlingsarkiv föreslås bildas och lokaliseras till Karlstad.

Förslaget innebär vidare att beslutanderätten i enskilda värnpliktsärenden i större utsträckning än f. n. skall kunna delegeras till regionala enheter.

Den reviderade organisationen föreslås bli införd successivt fr. o. m. den 1 juli 1976.

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1976-02-26

Närvarande: statsrådet Sträng, ordförande, och statsråden Andersson, Johansson, Holmqvist, Aspling, Geijer, Bengtsson, Norling, Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Zachrisson, Leijon, Peterson

Föredragande: statsrådet Holmqvist

Proposition om vissa anslags- och organisationsfrågor rörande försvaret

Inledning

I prop. 1975/76:100 (bil. 6 s. 141 och 246) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapenförband: Forskning och utveckling för budgetåret 1976/77 beräkna ett förslagsanslag av 479 320 000 kr. och till Värnpliktsverket för budgetåret 1976/77 beräkna ett förslagsanslag av 37 245 000 kr. Jag anhåller att nu få ta upp dessa frågor.

DRIFTBUDGETEN *Fjärde huvudtiteln*

D. Flygvapenförband

D 4. Flygvapenförband: Forskning och utveckling

1974/75	Utgift	552 757 643 ¹
1975/76	Anslag	450 000 000
1976/77	Förslag	473 305 000

¹ Varav 153 558 000 kr. i prisregleringsmedel.

Verksamheten under anslaget omfattar utvecklingsarbete beträffande materiel för flygvapnet.

Verksamheten under anslaget inriktas med beställningsbemyndiganden, medan takten i beställningsverksamheten bestäms av medelstilldelningen.

Bemyndigandeskulden under anslaget var den 30 juni 1975 1 267 834 370 kr. För budgetåret 1975/76 har riksdagen lämnat ett beställningsbemyndigande om 450 milj. kr. och anvisat ett anslag av samma belopp. Bemyndigandeskulden den 30 juni 1976 beräknas därför bli oförändrad eller 1 267 834 370 kr.

Beställningsbemyndiganden och betalningsmedel (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1975/76		1976/77			
	Bem.	Bet.	Chefen för flygvapnet Föredraganden			
			Bem.	Bet.	Bem.	Bet.
Flygvapenförband: Utvecklingsarbete för delprogrammen						
För flera delprogram gemensamma lednings- och strilförband	13 417		12 200	13 400		
Jaktförband	89 940		155 400	260 300		
Attackförband	94 983		161 800	126 500		
Spaningsförband	5 564		12 300	9 100		
Basförband	610		400	500		
Gemensamma produktionsresurser	250 486 ¹		428 900 ²	123 425		
Kostnader	450 000	490 900	771 000	533 225	525 000	490 005
Reducering på grund av överplanering	-	-40 900	-	-16 700	-	-16 700
Medelsbehov	-	450 000	-	516 525	-	473 305
Bemyndigandebehov	450 000	-	771 000	-	525 000	-

¹ I beloppet ingår 132 milj. kr. i prisregleringsbemyndiganden

² I beloppet ingår 317 milj. kr. i prisregleringsbemyndiganden

Budgetåret 1974/75

Försvarets materielverk anger i sin årsredovisning för budgetåret 1974/75 att planerad forsknings- och utvecklingsverksamhet för flygvapenförband i stort har kunnat genomföras. Verksamheten inom gemensamma lednings- och strilförband har huvudsakligen varit inriktad på typarbete på radaranläggning PS 860 och effektförstärkare till markradio för stridsledning. För jaktförband bestod verksamheten till största delen av typarbete för flygplan JA 37. Beställning har lagts ut för fortsatt utveckling av bl. a. grundflygplan, målinmätningssutrustning, flygplansmotor RM 8, el- och teleutrustning, beväpning och underhållsutrustning. Verksamheten för attackförband avser till största delen fortsatt typförbättringsarbete för flygplan AJ 37 beträffande

grundflygplan, flygplanmotor, el- och teleutrustning, beväpning och underhållsutrustning. Vidare har fortsatta studier beträffande ersättning av flygplan AJ 37 och SK 60 beställts och utförts.

Budgetåret 1975/76

Bemyndigandeplaner har fastställts i regleringsbrev för budgetåret 1975/76 och ändrats genom beslut den 13 november 1975. Planerna innebär bl. a. att under budgetåret beställs fortsatta studier rörande ersättning av flygplan AJ 37 och SK 60, utvecklingsarbete för räddnings- och haveribil samt ammunition och robotar för flygplan AJ 37. Utvecklingsarbete på flygplan JA 37 fortsätter.

Budgetåret 1976/77

Chefen för flygvapnet

Anslaget bör föras upp med 516,5 milj. kr. och ett beställningsbemyndigande om 771 milj. kr. inhämtas.

Beställningsbemyndigandena för *gemensamma lednings- och strilförband* avses bl. a. för försöksverksamhet för att förbättra befintlig materiel och för utvecklingsarbete för framtida ersättning av äldre markradarutrustning och viss utveckling av trådförbindelser och markbundna navigerings- och landningsutrustningar.

Inom delprogrammet *jaktförband* fortsätter utvecklingen av jaktversionen av flygplan 37. Utvecklingen avser grundflygplan och motor samt viss elektronik- och underhållsutrustning.

Inom delprogrammet *attackförband* avses vissa kompletteringar av grundflygplan, motor, elektronik- och underhållsutrustning för flygplan AJ 37 genomföras. Fortsatta studier för ersättning av flygplan AJ 37 och SK 60 planeras under budgetåret. Studierna avses ge underlag för att kunna beställa utvecklingsarbete under våren 1977. Om beslut då fattas om att ett nytt lätt attackflygplan skall utvecklas planeras vissa beställningar under senare delen av budgetåret.

För *spaningsförbanden* kommer beställningsbemyndigandet att utnyttjas för att komplettera beställningar för typutvecklingen av flygplan S 37.

Beställningsbemyndigandet för *gemensamma produktionsresurser* är främst avsett för att anskaffa kompletterande utrustning för försöksplatser och för drift och underhåll av dessa. Inom delprogrammet beställs också vissa studier och utredningar av gemensam karaktär för flera delprogram.

Av begärda bemyndiganden avses 317 milj. kr. för prisreglering. Beloppet har beräknats enligt följande.

a) omräkning av bemyndiganden för nya beställningar under 1976/77 från prisläge februari 1975 till prisläge februari 1977 enligt bedömd prisutveckling med 95 milj. kr.

b) omräkning av den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1976 till prisläge februari 1977 enligt bedömd prisutveckling med 106 milj. kr.

c) underskott av prisregleringsbemyndiganden från budgetåret 1974/75 med 116 milj. kr.

Personal som är anställd på anslag till materielanskaffning eller forskning och utveckling redovisas i anslagsframställning för försvarets materielverk. Följande sammanställning redovisar antal och utgifter för den personal som beräknas utnyttjas för berörda primäruppdrag under förevarande anslag.

Antal		Personalutgifter	
1975/76	1976/77	1975/76	1976/77
87	87	4 500 000	4 500 000

Försvarets materielverk

Materielverket påpekar att det studiearbete som skall ge underlag för beslut våren 1977 om ersättning av flygplan AJ 37 och SK 60 kommer att ha sin tyngdpunkt under budgetåret 1976/77. Verksamheten under budgetåret 1976/77 kräver därför en större resursinsats än den som görs budgetåret 1975/76. Materielverket uppskattar kostnaderna till 77 milj. kr. Arbetet under studiefasen bedöms emellertid medföra att den totala projektkostnaden sänks genom den säkerhet beslutsunderlaget får.

Materielverket påpekar också att ett beslut att inte starta typarbete på ett nytt projekt innebär att flygindustrins utvecklingskapacitet avvecklas.

Föredraganden

Första etappen av verksamheten med typutveckling av flygplan JA 37 avslutades budgetåret 1974/75. Arbetet pågår planenligt med inriktning på att serieleverans skall börja under budgetåret 1978/79.

I prop. 1975:1 (bil. 6 s. 120) redovisade jag min syn på pågående studiearbete om ett eventuellt nytt flygplan efter flygplan 37. Jag erinrade därvid om att ett syfte med studiearbetet var att handlingsfrihet i fråga om fortsatt utveckling och tillverkning av militära flygplan inom landet skulle föreligga t. o. m. juni 1977. Vidare framhöll jag att studierna, även om de skulle behöva bedrivas i mer intensifierad form, inte fick leda till att statsmakterna bands för ett beslut i viss riktning.

Under år 1975 har chefen för flygvapnet redovisat en studie rörande fram-

tida attacksystem. Denna har utmynnat i ett förord för att inom landet utveckla och tillverka ett lätt attack- och skolflygplan kallat B3LA och vidareutveckla JA 37 Viggen till flygplan A 20. För nästa budgetår begärs för dessa studier 127 milj. kr., varav 50 milj. kr. för att under våren 1977 kunna beställa viss tidskritisk materiel, främst motorer.

1974 års försvarsutredning har i betänkandet (SOU 1976:5) Säkerhetspolitik och totalförvar förordat ett kompletterande utredningsarbete när det gäller luftförsvarets framtida utformning. Jag avser att i annat sammanhang föreslå regeringen att i anvisningar för berörda myndigheters programplanering för perioden 1977/78-1981/82 ge överbefälhavaren i uppdrag att inkomma med ett sådant kompletterande underlag.

Med utgångspunkt i programplanearvisningarna bör studiearbetet under nästa budgetår avse dels en modifiering av JA 37 Viggen till ett attackflygplan (A 20), varvid olika kvalitetsnivåer belyses, dels förberedelser för anskaffning av ett flygplan för utbildningsändamål. Detta skall även kunna förses med lämplig beväpning för att kunna organiseras i lätta attackdivisioner. Härvid skall en vidareutveckling av nuvarande skolflygplan SK 60 utgöra ett alternativ. Jag har beräknat medel för att fortsatt studiearbete i fråga om flygplanens beväpning.

Jag beräknar att studieverksamhet med denna inriktning skall få beställas till ett belopp av högst 30 milj. kr., vilket i stort innebär samma arbetsvolym som under innevarande budgetår. Jag avser att senare återkomma till regeringen i denna fråga.

Min beräkning av det totala bemyndigande- och medelsbehovet framgår av sammanställningen över beställningsbemyndiganden och betalningsmedel. Regeringen har i prop. 1975/76:101 (bil. 3 s. 10) föreslagit riksdagen att underskottet i prisregleringsbemyndiganden från budgetåret 1974/75 regleras i samband med tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1975/76.

Med utnyttjande av de belopp som har tagits upp i sammanställningen blir bemyndigandeskulden den 30 juni 1977 1 319 529 370 kr. Detta belopp bör emellertid justeras med hänsyn till underskottet av prisregleringsbemyndiganden från budgetåret 1974/75 och till den beräknade fördelningen av prisregleringsmedel för budgetåren 1975/76 och 1976/77. Den på detta sätt beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1977 blir ca 1 290 milj. kr.

Liksom tidigare bör det få ankomma på regeringen att ta ställning till vilket utvecklingsarbete som bör ske inom ramen för det beställningsbemyndigande som riksdagen kan komma att lämna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att medge att utvecklingsarbete för flygvapenförband får beställas inom en kostnadsram av 525 000 000 kr.,
2. till *Flygvapenförband: Forskning och utveckling* för budgetåret 1976/77 anvisa ett förslagsanslag av 473 305 000 kr.

F. Gemensamma myndigheter och funktioner

Värnpliktsverket

Värnpliktsverket är centralt organ för inskrivning och personalredovisning inom försvarsmakten. I verkets uppgifter ingår bl. a. att leda andra inskrivnings- och personalredovisningsmyndigheters verksamhet, att efter samråd med berörda myndigheter ansvara för och meddela föreskrifter om tillhörighet, uttagning, fördelning och inkallelse av värnpliktiga, att i samråd med berörda myndigheter samordna personalprovning och bedömning av värnpliktiga, att samordna personalredovisningen inom försvarsmakten och ansvara för den centrala registreringen av försvarsmaktens personal, att föreslå överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna sådana anvisningar om krigsplacering som har samband med personalredovisningen, att besluta i ärenden om befrielse från eller anstånd med värnpliktstjänstgöring samt att i övrigt biträda försvarsmaktens myndigheter i frågor om inskrivning och personalredovisning.

Verket är organiserat på ett huvudkontor i Solna och tre värnpliktskontor, nämligen Södra värnpliktskontoret i Kristianstad med Västra inskrivningscentralen i Säve, Östra värnpliktskontoret i Solna med Bergslagens inskrivningscentral i Karlstad och Norra värnpliktskontoret i Östersund med Övre Norrlands inskrivningscentral i Boden. Huvudkontoret består av en värnpliktssektion, en administrativ sektion och ett datakontor.

Verksamheten under delprogrammet Värnpliktsverket budgeteras på ett primäruppdrag inom delproduktionsområdet Allmän ledning och förbandsverksamhet.

Verksamheten finansieras från förslagsanslaget Värnpliktsverket.

Programplan för perioden 1976/77–1980/81

Beträffande utvecklingen av delprogrammet anför *värnpliktsverket* bl. a. följande. Värnpliktsverkets huvudkontor kommer att omlokaliseras till Karlstad under perioden. Anpassningen till de nya förutsättningar som därvid kommer att gälla bedöms påverka arbetet under programplaneperioden.

Resultaten av den i prop. 1973:1 (bil. 6 s. 30) aviserade översynen av värnpliktsverket har inlämnats till regeringen. Ställningstaganden med anledning av slutrapporten kommer att påverka verksamhetens inriktning under programplaneperioden. Enligt förslag i slutrapporten kommer översynsarbetet att fortsätta under programplaneperioden och inriktas på att genomföra de beslut som föranleds av slutrapporten.

Under perioden skall införande och utveckling av värnpliktsplaneringsrutiner fortsätta. Egna och andra myndigheters anspråk på verket skall kartläggas. Vidare skall statistikproduktionen utvecklas. Maskinella rutiner kommer att utvecklas inom personalredovisningsområdet för att minska personalinsatserna.

Inskrivningsverksamheten skall inriktas mot att förbereda och genomföra beslut om inskrivningsorganisationen i Norrland samt att systematisera och ta fram underlag för att utvärdera produktionsresultaten.

Verkets behov av datamaskiner på längre sikt skall kartläggas.

Den av värnpliktsverket beräknade utvecklingen av anslaget Värnpliktsverket framgår av följande sammanställning (prisläge februari 1975; 1 000-tal kr.).

1975/76 ¹	1976/77	1977/78	1978/79	1979/80	1980/81	Summa 1976/81
37 245	42 648	43 363	43 674	43 679	43 819	217 183

¹ Prisläge februari 1974

Översyn av värnpliktsverkets organisation

Inledning

I april 1973 uppdrog Kungl. Maj:t åt värnpliktsverket att i samarbete med försvarets rationaliseringsinstitut se över värnpliktsverkets organisation med början före utgången av år 1973. Översynen skulle i enlighet med chefens för finansdepartementet uttalande i prop. 1971:29 ges en begränsad omfattning. Huvudsyftet med översynen skulle vara att anpassa organisationen vad gäller struktur, personal och teknologi m. m. till de mål och uppgifter som nu gäller och som kan förutses.

Värnpliktsverket lade i en delrapport den 29 augusti 1974 i samarbete med försvarets rationaliseringsinstitut och i sin anslagsframställning för budgetåret 1975/76 fram förslag om verkets organisationsstruktur, inskrivningsorganisationen i Norrland och organisationen för handhavande av läkarhandlingar. Med anledning härav lämnade Kungl. Maj:t i december 1974 riktlinjer för det fortsatta arbetet med översynen.

I riktlinjerna angavs bl. a. att som grund för översynen skulle gälla att värnpliktsverket är en direkt under regeringen lydande förvaltningsmyndighet som omfattar en chef, ett huvudkontor och ett antal värnpliktskontor/inskrivningscentraler. Som mål för översynen skulle gälla att kostnaderna för värnpliktsverkets verksamhet borde minskas med 5 %.

I kompletterande riktlinjer i februari och juni 1975 har bl. a. angetts att frivilliga hälsoundersökningar för repetitionsinkallade värnpliktiga inte skall införas, att Västra inskrivningscentralen t. v. under ytterligare minst tio år skall vara lokaliserad till Sävebasen och att ett centralt läkarhandlingsregister skall inrättas och förläggas till Karlstad. Registret skall enligt direktiven utgöra ett för värnpliktsverket, försvarets sjukvårdsstyrelse och försvarets

forskningsanstalt gemensamt centralt personaktsarkiv för läkarhandlingar, skärmbildshandlingar och psykologiska provningshandlingar.

Värnpliktsverket har i september 1975 kommit in med slutrapport om översynen av organisationen. Förslaget har utarbetats i fortlöpande samarbete med försvarets rationaliseringsinstitut. Slutrapporten har innan den överlämnades till regeringen remitterats till chefen för försvarsstaben, chefen för armén, chefen för marinen, chefen för flygvapnet, försvarets sjukvårdsstyrelse, fortifikationsförvaltningen, försvarets forskningsanstalt, försvarets datacentral, värnpliktsnämnden, vapenfrinämnden, civilförsvarsstyrelsen, militärbefälhavarna för Södra, Västra och Östra militärområdena samt Bergslagens, Nedre Norrlands och Övre Norrlands militärområden, chefen för Gotlands militärkommando, chefen för första flygeskadern, chefen för Göteborgs kustartilleriförsvär, byggnadsstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, Umeå universitet, landstingen i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, kommunstyrelserna i Östersund, Umeå och Boden, Försvarets civila tjänstemannaförbund, Kompaniofficersförbundet, Plutonofficersförbundet, Statsanställdas förbund, Svenska officersförbundet, Sveriges läkarförbund och Sveriges psykologförbund.

Värnpliktsverket har i särskilda skrivelser i oktober 1975 och februari 1976 kommit in med kompletterande underlag till slutrapporten i frågan om finansieringen av vissa tjänster vid värnpliktsverkets huvudkontor och kostnadsberäkningar m. m. för olika organisationsalternativ i Norrland.

Överbefälhavaren har i november 1975 avgett yttrande över slutrapporten.

Norrbottens läns landsting, Jämtlands läns landsting och Umeå kommun har i november 1975 avgett yttranden över värnpliktsverkets organisation i Norrland. Västerbottens läns landsting har instämt i Umeå kommuns skrivelse.

Nuvarande organisation

Värnpliktsverket inrättades genom beslut av vårriksdagen år 1968 (prop. 1968:34, FöU 1968:92, rskr 1968:214). Till grund för beslutet låg 1964 års inskrivnings- och personalredovisningsutrednings förslag (Ds Fö 1966:5) Krigsmaktens personalförvaltning. Beslutet innebar att dåvarande 21 inskrivningsområden ersattes med tre inskrivningsområden som vart och ett omfattade två militärområden. Inom inskrivningsområdet skulle inskrivnings- och personalredovisningsverksamhet handhas av ett värnpliktskontor. Beslut om inskrivning skulle meddelas av en inskrivningsnämnd för varje inskrivningsområde. Denna verksamhet skulle äga rum vid sex fasta inskrivningscentraler, en i varje militärområde. För att leda verksamheten skulle dåvarande centrala värnpliktsbyrån omorganiseras och under namnet värnpliktsverket ställas direkt under Kungl. Maj:t. Värnpliktsverket fick således en utpräglat decentraliserad organisationsstruktur.

I värnpliktsverkets instruktion (1968:341; ändrad senast 1975:1376) har organisationen knutits samman så att det klart framgår att värnpliktsverket består av ett huvudkontor och tre värnpliktskontor med vardera en fristående inskrivningscentral.

Enligt § 29 värnpliktslagen (1941:967; omtryckt 1969:378; ändrad senast 1975:555) ankommer det på chefen för värnpliktsverket att besluta i ärenden som rör avslag beträffande anstånd med och befrielse från värnpliktstjänstgöring. Inskrivningscentralerna lyder i vissa avseenden direkt under chefen för värnpliktsverket och i övrigt under resp. värnpliktskontor. I fråga om registrering och inskrivning har chef för inskrivningscentral samma ställning som chef för värnpliktskontor. Chefen för Västra inskrivningscentralen är även platschef för Säve depå.

Inskrivningsavdelningen vid Norra värnpliktskontoret betjänar även inskrivningscentralen för Övre Norrland. Avdelningens helårsanställda personal är stationerad i Östersund. För att genomföra inskrivningsprövningarna inom Övre Norrlands militärområde flyttar avdelningen från Östersund till Boden 2–3 månader per år. Antalet värnpliktiga som årligen genomgår inskrivningsprövning är i Östersund ca 4 700 och i Boden ca 3 100.

Värnpliktiga inom resp. militärområde redovisas i resp. värnpliktskontors och inskrivningscentralers truppregister med främst följande undantag. Inom marinen sker redovisningen vid truppregister som ingår i marinstaben. Medicinalpersonal redovisas vid huvudkontoret och personal som ingår i högkvarteret redovisas av truppregistreringsmyndighet nio som är ansluten till huvudkontoret.

Värnpliktigas läkarhandlingar förvaras vid de olika truppregistren. Psykologiska prövningshandlingar handhas av försvarets forskningsanstalt och skärmbildshandlingar av försvarets sjukvårdsstyrelse.

Riksdagen (prop. 1971:29, InU 1971:15, rskr 1971:196) har beslutat att värnpliktsverkets huvudkontor skall omlokaliseras till Karlstad. Tidpunkten har sedermera bestämts till den 14 juni 1976.

I prop. 1975:1 (bil. 6) godtog chefen för försvarsdepartementet att truppregistreringsmyndighet nio förs över till Östra värnpliktskontoret när huvudkontoret flyttar till Karlstad.

Antalet på skilda sätt anställda uppgick under budgetåret 1974/75 till i medeltal 385 personer. Av dessa var ca 35 tillfälligt anställd personal, ca 90 arvodesanställd deltidstjänstgörande personal, bl. a. läkare och biträdande psykologer. Den arvodesanställda militära personalen uppgick till ca 15. Av det totala antalet anställda utgjorde den militära och civilmilitära personalen ca 90. Under samma budgetår tjänstgjorde också vid verket ca 350 värnpliktiga och 7 personer som anvisats av arbetsmarknadsstyrelsen. Kostnaderna för de värnpliktiga budgeteras av chefen för armén och ingår således inte i värnpliktsverkets anslag.

Enligt värnpliktsverket har nuvarande organisationsform visat sig vara mindre lämplig. Oklarhet har bl. a. uppstått i fråga om myndighetsbegreppet

eftersom de regionala enheterna inom värnpliktsverket är egna truppregrerings- och inskrivningsmyndigheter. I bl. a. kungörelsen (1969:379) om inskrivning och redovisning av värnpliktiga (omtryckt 1973:509; ändrad senast 1975:1272) behandlas de i verket ingående enheterna som flera olika myndigheter. Dessutom har inskrivningsorganisationen i Norrland visat sig vara mindre rationell. Vidare har anställningsförhållandena för främst läkare och psykologer enligt värnpliktsverket blivit otidsenliga.

Värnpliktsverkets förslag

Allmänt

Värnpliktsverket föreslår att verkets nuvarande uppgifter lämnas oförändrade. De bör dock i stort delas upp så att huvudkontoret svarar för planering och samordning centralt och på sikt samt utvecklar arbetsmetoder, rutiner och system m. m., medan värnpliktskontoren svarar för planering, budgetering och samordning på regional och lokal nivå, årlig produktion, drift, verkställighet m. m.

Organisation

I enlighet med de grundläggande direktiven föreslås att värnpliktsverket skall vara en förvaltningsmyndighet för inskrivning och personalredovisning som är direkt underställd regeringen. Värnpliktsverket skall liksom tidigare vara programmyndighet och produktionsmyndighet för delprogrammet Värnpliktsverket och fackmyndighet för personalredovisning.

Värnpliktsverket föreslår att verksamheten dels indelas i tre internprogram – planering, redovisning och inskrivning – dels att även gemensamma stödfunktioner t. v. betraktas som ett internprogram. Internprogrammen föreslås vidare motsvaras av enheter i organisationen. En sådan organisation bygger på samma princip som förslaget till organisation för televerket i prop. 1973:171.

Verkets ledning föreslås utövas av en verkschef med ett huvudkontor i Karlstad. För att leda huvudkontorets verksamhet föreslås att en särskild chefsbefattning inrättas. Verkets regionala verksamhet bör bedrivas militärområdesvis och utövas av sex värnpliktskontor som är direkt underställda verkschefen. Värnpliktskontoren förutsätts ligga i Kristianstad, Göteborg, Solna, Karlstad, Östersund och Boden. Detta innebär att de nuvarande inskrivningscentralerna i Göteborg, Karlstad och Boden får ett delvis förändrat lydnadsförhållande och jämföras med övriga värnpliktskontor. Dessa enheter föreslås benämnas Västra värnpliktskontoret, Bergslagens värnpliktskontor och Övre Norrlands värnpliktskontor. Cheferna för värnpliktskontoren föreslås bli inskrivningschefer för inskrivningsområden vars gränser stämmer överens med militärområdesindelningen. Truppregreringsmyndighet nio ansluts till Östra värnpliktskontoret.

Chefens för värnpliktsverket beslutanderätt i enskilda värnpliktsärenden föreslås successivt bli delegerad till värnpliktskontoren och de i marinstaben ingående truppregistreringsmyndigheterna.

Inskrivningsskyldiga i Nedre och Övre Norrlands militärområden föreslås bli prövade vid en permanent inrättad inskrivningscentral i Umeå. Prövningarna av inskrivningsskyldiga inom övriga militärområden föreslås ske vid värnpliktskontoren.

Inskrivningsenheten i huvudkontoret föreslås tillföras expertis för att leda och utveckla de medicinska och psykologiska prövningsfunktionerna samt personalvårdsfunktionen. Beredningen av enskilda värnpliktsärenden skall enligt förslaget göras med hjälp av ett bevakningsregister som kan uppdateras och nås via bildskärmsterminaler. Vidare föreslås att ett för värnpliktsverket, marinstaben, sjukvårdsstyrelsen och försvarets forskningsanstalt gemensamt personaksarkiv skall anslutas till Bergslagens värnpliktskontor.

Redovisningen av medicinalvärnpliktiga förutsätts efter hand föras över från huvudkontoret till marinens truppregistreringsmyndigheter och värnpliktskontoren. Den särskilda medicinalpersonaldetaljen vid huvudkontoret föreslås avvecklas successivt. Organisationstillhörigheten för marinens truppregister har tagits upp av försvarsmaktens ledningsutredning. Därför lämnas inga förslag i detta avseende.

Värnpliktsverket föreslår vidare en ökad satsning på personalutveckling. All personal vid verket föreslås till skillnad från tidigare få fast anställning vid verket.

Verksamheten i Norrland

Enligt värnpliktsverket har inskrivningsorganisationen i Norrland väsentliga brister. Med nuvarande uppdelning av prövningsperioderna har det visat sig svårt att skapa kontinuitet i arbetet. Värnpliktsverket framhåller bl. a. de ogynnsamma anställningsförhållandena för säsonganställda, främst biträdande psykologer och sköterskor. Endast ett fåtal av de biträdande psykologerna kan återanställas eftersom de går över till annan verksamhet när prövningsperioden är slut. Den ambulerande verksamheten har även försvårat möjligheterna att rekrytera läkare. De flesta läkarna är därför korttidstjänstgörande värnpliktiga. Årligen återkommande kommenderingar för helårsanställd personal är besvärande. Nuvarande inskrivningsverksamhet bedrivs i tillfälligt förhyrda lokaler som inte är ändamålsenliga.

Sex alternativ till organisation i Norrland har studerats. Av dessa har tre utretts mera ingående. Inget av dessa tre alternativ ger enligt värnpliktsverket enbart fördelar utan medför också nackdelar bl. a. från ekonomisk synpunkt, för anställda eller för inskrivningsskyldiga. Till detta kommer också lokaliseringspolitiska synpunkter som har anförts av berörda kommuner.

Ett av de närmare utredda alternativen – alternativ 4 – innebär att inskrivningsenhet ingår i värnpliktskontoren i såväl Östersund som Boden.

Detta alternativ medför fördelar beträffande samverkan, anställnings- och reseförhållanden. Alternativet kräver emellertid så stora resurser att det inte kan rymmas inom den anvisade kostnadsramen.

Ett för Norrland gemensamt värnpliktskontor inkl. en gemensam inskrivningscentral i Umeå – alternativ 6 – är ur ekonomisk synpunkt en fördelaktig lösning. Alternativet låser emellertid den organisatoriska handlingsfriheten för framtiden och försvårar systematisk samverkan med berörda militärbefälhavare och flertalet förband. Det strider dessutom mot de önskemål som personalrepresentanterna, de kommunala myndigheterna i Östersund och Boden samt Jämtlands läns landsting har uttalat.

Det tredje närmare utredda alternativet – alternativ 1 – innebär att värnpliktskontor skall finnas i Östersund och Boden och att de inskrivnings-skyldiga prövas i Umeå vid en särskild inskrivningscentral som lyder direkt under chefen för värnpliktsverket. Alternativet medför vissa nackdelar för ett fåtal anställda och för Östersunds och Bodens kommuner men är trots detta den lösning som enligt värnpliktsverket bedöms vara minst ofördelaktig.

I förhållande till nuläget innebär de tre närmare utredda alternativen att årskostnaderna i prisläge februari 1974 minskar med för alternativ 1 ca 1 123 000 kr., alternativ 4 340 000 kr. och alternativ 6 2 012 000 kr.

Resursbehov m. m.

Värnpliktsverket borde enligt utredningsdirektiven kunna minska kostnaderna för sin verksamhet med 5 %. Verket föreslår en kostnadsram om 40 260 000 kr. i prisläge februari 1974 vid genomförd modifierad organisation och i plan produktion. Detta innebär enligt värnpliktsverket en kostnadsminskning om 5,75 %.

Minskningen har åstadkommits genom bl. a. en ökad användning av maskinella hjälpmedel och minskning av personalen. Verkets personalbehov har beräknats till 357 tjänster, varav 68 på deltid. Antalet värnpliktiga har minskats med 70. Den av arbetsmarknadsstyrelsen anvisade arbetskraften på sju personer behöver inte längre tas i anspråk. Personalen föreslås minskas efter hand genom naturlig avgång och i förening med omplacering inom verket.

Medelsbehovet är beräknat bl. a. på grundval av kapacitetsbehovet vid inskrivningscentralerna. Vid Norrlands inskrivningscentral beräknas 45 personer per dag kunna prövas, vid Västra värnpliktskontoret och Bergslagens värnpliktskontor vardera 65 per dag och vid Södra och Östra värnpliktskontoren 75 resp. 85 per dag.

Värnpliktsverket anser att kostnaderna för värnpliktiga vid verket fr. o. m. budgetåret 1977/78 skall ingå i anslaget. I anslaget inräknas vidare fr. o. m. budgetåret 1976/77 medel för personalutveckling. Kvarstående arvodestjänster föreslås successivt bli omvandlade till tjänster på aktiv stat.

En förutsättning för tidigare nämnda personalminskningar är enligt värnpliktsverket att planerings- och personalredovisningsarbetet stöds av långt utvecklad datateknik. Bildskärmar förutsätts kunna användas för att stödja

handläggningen av krigsplacerings- och tjänstgöringsärenden och enskilda värnpliktsärenden samt för att ta fram information till värnpliktiga m. fl.

Författningsändringar

Det framlagda förslaget bedöms kräva en allmän granskning och revidering av de författningar som gäller för värnpliktsverket. En sådan granskning och revidering är omfattande och ligger enligt värnpliktsverket utanför dess kompetens. I enlighet med direktiven för översynen föreslår dock verket vissa ändringar som behövs för att den föreslagna organisationen skall kunna träda i kraft och fungera den 1 juli 1976. Ändringsförslagen gäller värnpliktslagen, kungörelsen om inskrivning och redovisning av värnpliktiga, kungörelsen (1969:380) om värnpliktigas tjänstgöring m. m. (omtryckt 1974:414), instruktionen för värnpliktsverket samt kungörelsen (1942:840; ändrad senast 1972:336) angående hämtning av värnpliktiga som uteblivit från inskrivningsförrättning eller tjänstgöring m. m. (hämtningskungörelsen).

Ändringar behövs i bl. a. § 29 värnpliktslagen för att medge förslagen delegering av beslutanderätt i enskilda värnpliktsärenden. I övrigt föreslås ändringar i konsekvens med namnändringar och förändrad organisation.

Genomförande

Värnpliktsverket föreslår att den nya organisationen fastställs att gälla fr. o. m. budgetåret 1976/77. Utredningens förslag föreslås genomföras successivt.

Remissyttrandena

Organisation

Flertalet remissinstanser har inte haft något att erinra mot de föreslagna lydadsförhållandena för värnpliktsverket. *Chefen för armén* anser dock att värnpliktsverket bör lyda under överbefälhavaren och att värnpliktskontoren bör lyda under resp. militärbefälhavare. I krigsorganisationen bör värnpliktskontoren ingå i militärömrådesstaberna eller underställas militärbefälhavarna. Detta skulle innebära att personalen är gemensam vilket underlättar ett nära och kontinuerligt samarbete. *Militärbefälhavaren för Södra militärområdet* delar uppfattningen att värnpliktskontoren i krigsorganisationen bör underställas eller lyda under resp. militärbefälhavare.

Värnpliktsverkets förslag till organisationsstruktur och internprogramindelning behandlas endast av ett fåtal remissinstanser. *Överbefälhavaren, chefen för försvarsstaben, chefen för armén, Svenska officersförbundet* och *Sveriges psykologförbund* tillstyrker i princip föreslagen organisationsstruktur. *Chefen*

för försvarsstaben framhåller att vissa modifieringar av organisationen kan bli nödvändiga när försvarsmaktens ledningsutredning lagt fram förslag angående den högre regionala ledningen. *Chefen för armén* understryker betydelsen av en samordnad central och regional planering. En flyttning av Östra värnpliktskontoret till Strängnäs bör enligt arméchefen övervägas.

Överbefälhavaren och *chefen för försvarsstaben* anser att överbefälhavaren, försvarsgrenschef och militärbefälhavare bör ges ett visst inflytande på produktionen. De understryker samtidigt värnpliktsverkets roll för att hålla krigsorganisationens personalstyrka vid makt.

Försvarets sjukvårdsstyrelse och *militärbefälhavaren för Södra militärområdet* stöder förslaget beträffande den regionala organisationen. Enligt *sjukvårdsstyrelsen* är det rationellt att driva inskrivnings- och personalredovisningsverksamheten vid ett antal likadana regionala enheter.

Chefen för marinen förutsätter att värnpliktsverkets föreslagna roll som produktions- och fackmyndighet inte kommer att ändra nuvarande ansvarsförhållanden.

Enligt *försvarets sjukvårdsstyrelse* har det medicinska fackinnehållet i verksamheten inte utretts. En sådan utredning borde ha legat till grund för organisationsförslagen. Sjukvårdsstyrelsen kommer genom bl. a. sin egen översynsutredning att kunna lämna kompletterande synpunkter på den medicinska fackrollen. Styrelsen finner det dock angeläget att beslut beträffande värnpliktsverkets organisation inte fördröjs. *Överbefälhavaren* framhåller att värnpliktsverkets översyn utgör tillräcklig grund för ett beslut om inskrivningsfunktionen.

Enligt *försvarets sjukvårdsstyrelse* och *försvarets forskningsanstalt* bör medicin- och psykologifacken få egna företrädare i huvudkontoret. Dessa föreslås lyda direkt under chefen för värnpliktsverket. *Sveriges psykologförbund* framhåller att fackföreträdarna bör vara jämställda.

Föreslagen delegering inom verket samt till marinens truppregistreringsmyndigheter av bl. a. beslutanderätten i enskilda värnpliktsärenden biträds i allt väsentligt av *överbefälhavaren*, *chefen för armén*, *chefen för marinen*, *värnpliktsnämnden* och *arbetsmarknadsstyrelsen*. Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller bl. a. att en sådan decentralisering underlättar samarbetet med länsarbetsnämnderna.

Frågor om ett centralt personaktsarkiv förlagt till Karlstad har behandlats av chefen för marinen, försvarets sjukvårdsstyrelse samt Sveriges läkarförbund. *Chefen för marinen* och *försvarets sjukvårdsstyrelse* föreslår att hela kostnaden för arkivet skall budgeteras av värnpliktsverket. Både sjukvårdsstyrelsen och *Sveriges läkarförbund* är kritiska mot benämningen personaktsarkiv. Läkarförbundet föreslår att arkivet benämns centralt läkarhandlingsregister. *Sjukvårdsstyrelsen* anser att det centrala arkivet bör förläggas till Karlstad i enlighet med förslaget medan *Sveriges läkarförbund* föreslår att det förläggs till Östra värnpliktskontoret i Solna.

Försvarets sjukvårdsstyrelse framhåller att förslaget om redovisning av medicinalpersonal inte kan genomföras. Frågan kommer att behandlas i

sjukvårdsstyrelsens översynsutredning. *Överbefälhavaren* framhåller att det är lämpligt att verket strävar efter en enhetlig redovisning av personalen och undviker att skapa eller behålla exklusiva rutiner för små personalgrupper.

Marinens truppregister behandlas av försvarsmaktens ledningsutredning. *Överbefälhavaren* och *chefen för försvarsstaben* anser att gränsdragningen mellan denna utredning och värnpliktsverkets utredningsarbete är lämplig. *Chefen för marinen* anser att marinens truppregistreringsmyndigheter även i fortsättningen bör vara integrerade i marinstaben.

Försvarets sjukvårdsstyrelse anser att det är väsentligt att anställningsförhållandena förbättras för personalen inom främst inskrivningsverksamheten. Styrelsen framhåller därvid möjligheterna till samordning med andra uppgifter inom hälso- och sjukvården och inom den militära organisationen. Sjukvårdsstyrelsen finner det olyckligt att värnpliktiga läkare även i fortsättningen måste utnyttjas i så stor utsträckning. Styrelsen är även oroad över möjligheterna att rekrytera läkare. *Försvarets forskningsanstalt* betonar betydelsen av att anställningsförhållandena för psykologer förbättras. *Sveriges läkarförbund* anser att behovet av läkare bör täckas med anställd personal.

Överbefälhavaren, *chefen för försvarsstaben*, *chefen för armén* och flertalet personalorganisationer berör personalens kategoritillhörighet. Enligt *överbefälhavaren* är en allsidig representation av såväl civil och civilmilitär som militär personal på skilda nivåer önskvärd. Vidare framhålls behovet av lämpliga fredsbeftattningar för personal som ingår i krigsorganisationen. *Chefen för armén*, *Svenska officersförbundet* och *Kompaniofficersförbundet* poängterar att många tjänster vid värnpliktsverket är lämpliga för äldre personal. Enligt *Kompaniofficersförbundet* är tillgången på denna typ av tjänster en förutsättning för pensionsåldersreformens genomförande. *Överbefälhavaren* och *chefen för flygvapnet* anser att värnpliktsverket bör ses som en integrerad enhet i försvaret vid rekrytering och tillsättning av militär och civilmilitär personal. *Försvarets civila tjänstemannaförbund* anser att vissa tjänster även framdeles bör besättas med militär personal men att ett stort antal av de tjänster som nu är avsedda för militär personal bör ändras till civila tjänster. Förbundet berör också liksom *Plutonsofficersförbundet* de svårigheter som kan uppstå om någon ersättare inte finns vid frånvaro eftersom reservkapacitet inte har räknats in i personalbehovet. Enligt *Sveriges psykologförbund* måste frågan om reservkapacitet vid sjukdom, semester och facklig verksamhet utredas.

Flera remissinstanser berör personalutvecklingen. De i utredningen framförda förslagen tillstyrks av flertalet. Bl. a. understryks behovet av fort- och vidareutbildning.

Verksamheten i Norrland

De argument som framförs för och emot olika alternativ beträffande organisationen i Norrland rör frågor beträffande samverkan, rekrytering, anställningsförhållanden, lokaler och kostnader. Ett flertal remissinstanser anser att ett nära samarbete mellan militärområdesstab, landsting, kommun och resp. värnpliktskontor är av stor betydelse. Värnpliktskontorens samverkan med landsting och kommuner anses ha betydelse för möjligheterna att erbjuda berörd personal goda anställningsförhållanden och därmed underlätta rekryteringen. Samarbetet mellan militärområdesstab och värnpliktskontor anses betydelsefullt främst för personalredovisningen inom försvarsmakten och det operativa krigsförberedelsarbetet.

Försvarets datacentral ser vissa administrativa fördelar med nuvarande lokalisering i Norrland men förordar inte något alternativ. *Östersunds kommun* förordar i första hand oförändrad verksamhet i Östersund.

Alternativ 1 vilket innebär att planering och personalredovisning finns i Boden och Östersund medan inskrivningen i Norrland koncentreras till Umeå förordas av *militärbefälhavarna i Övre och Nedre Norrlands militärområden*, *försvarets forskningsanstalt*, *försvarets sjukvårdsstyrelse* och *Sveriges psykologförbund*. *Överbefälhavaren*, *chefen för försvarsstaben* och *chefen för armén* motsätter sig inte detta alternativ. *Bodens kommun* väljer alternativ 1 i andra hand. *Jämtlands läns landsting* hemställer att alternativ 1 inte görs till föremål för beslut.

Överbefälhavaren, *chefen för försvarsstaben*, *chefen för armén*, *Bodens kommun*, *Norrbottnens läns landsting*, *Statsanställdas förbund* och *Plutonsofficersförbundet* förordar alternativ 4, dvs. fullständiga värnpliktskontor med både personalredovisning och inskrivning i Boden och Östersund. *Jämtlands läns landsting* och *Östersunds kommun* förordar detta alternativ i andra hand. *Försvarets sjukvårdsstyrelse* anser att alternativ 4 kan vara väl så lämpligt som alternativ 1 under förutsättning att de av berörda landsting och kommuner gjorda utfästelserna beträffande samverkan och engagemang rörande personal och lokaler kan infrias. *Sveriges läkarförbund* kan acceptera att värnpliktsverkets verksamhet förläggs till Boden och Östersund. *Försvarets forskningsanstalt* anser det mindre lämpligt att förlägga provningsverksamheten till både Boden och Östersund.

Umeå kommun och *Umeå universitet* förordar alternativ 6, dvs. ett för hela Norrland gemensamt värnpliktskontor i Umeå som svarar för såväl personalredovisning som inskrivning. *Västerbottens läns landsting* anser att inskrivningsprovningarna för hela Norrland bör ske i Umeå. Detta motiveras bl. a. av att delar av arbetsmedicinska institutet och försvarets forskningsanstalt skall förläggas till Umeå. Alternativ 6 förkastas helt av *Bodens kommun*.

Sveriges läkarförbund anser att en förläggning av verksamheten i Norrland till Umeå är att föredra om endast värnpliktsverket och inte kommuner,

landsting m. fl. ansvarar för verksamheten.

Östersunds kommun och *Svenska officersförbundet* anser att beslut om värnpliktsverkets organisation i Norrland inte bör fattas innan resultaten från vissa utredningar – främst försvarsmaktens ledningsutredning – föreligger.

Militärbefälhavaren för Övre Norrlands militärområde, Umeå kommun, Västerbottens läns landsting, Östersunds kommun, Jämtlands läns landsting, Bodens kommun och *Norrbottnens läns landsting* har förklarat sig beredda att medverka till att lösa lokal- och personalfrågor.

Resursbehov m. m.

Enligt direktiven borde värnpliktsverket kunna minska sina kostnader med 5 %. *Överbefälhavaren* anser att de av värnpliktsverket redovisade beräkningarna i vissa avseenden kan diskuteras. *Chefen för försvarsstaben* föreslår alternativa sätt att beräkna kostnadsbesparingarna men motsätter sig inte de utgångsvärden värnpliktsverket har använt. *Chefen för armén* biträder förslaget att minska antalet värnpliktiga vid värnpliktsverket men anser att det är felaktigt att räkna det minskade antalet värnpliktiga som en kostnadsminskning för värnpliktsverket. En sådan reduktion innebär inte någon minskning av det totala antalet värnpliktiga. Kostnaderna för dessa värnpliktiga bör enligt arméchefen liksom i dag redovisas av armén. Inte heller *överbefälhavaren* anser att uteblivna kostnader för värnpliktiga vid värnpliktsverket innebär någon besparing för försvarsmakten. Ytterligare åtgärder kan bli nödvändiga att vidta om verksamheten vid värnpliktsverket skall bedrivas till 5 % lägre kostnader för försvarsmakten. Samtidigt betonas dock betydelsen av värnpliktsverkets verksamhet. *Militärbefälhavaren för Östra militärområdet* anser det angeläget att värnpliktsverket tillförs nödvändiga resurser.

Bodens kommun framhåller att värnpliktsverket i alternativ 4 inte har beaktat alla faktorer, bl. a. konsekvenserna av samverkan med landsting och kommuner. Enligt *Umeå kommun* har för liten hänsyn tagits till de ekonomiska vinsterna i alternativ 6. *Jämtlands läns landsting* anser att ekonomiska överväganden har spelat alltför stor roll beträffande inskrivningsverksamheten i Norrland. Lokaliseringspolitiska aspekter bör tillmätas minst lika stor betydelse. *Norrbottnens läns landsting* anser att reskostnaderna inte kan uteslutas vid kostnadsjämförelser mellan olika alternativ som har skett i förslaget.

Försvarets datacentral noterar bl. a. att kostnaderna för en terminalförbindelse mellan värnpliktsverkets huvudkontor och centralens datamaskiner inte har tagits med i kostnadsberäkningarna.

Försvarets sjukvårdsstyrelse anser att kostnaderna för läkarlöner kan vara för lågt beräknade. Denna uppfattning delas av *överbefälhavaren*.

Genomförande

Svenska officersförbundet, Plutonsofficersförbundet och Västerbottens läns landsting instämmer i värnpliktsverkets förslag beträffande tidpunkten för genomförande av omorganisationen.

F 7. Värnpliktsverket

1974/75	Utgift	39 231 000
1975/76	Anslag	37 245 000
1976/77	Förslag	43 260 000

Kostnader och medelsbehov (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1974/75		1975/76		1976/77
	Planerat	Utfall	Planerat	Värnplikts- verket	Föredra- ganden
Värnpliktsverket: All- män ledning och för- bandsverksamhet	34 190	39 231	37 245	42 648	43 260
Kostnader	34 190	39 231	37 245	42 648	43 260
<i>Tillkommer:</i>					
Medgiven prisreglering	+ 6 325	—	—	—	—
Medelsbehov	40 515	39 231	37 245	42 648	43 260

Personal

	Antal				
	1974/75		1975/76	Beräknad ändring 1976/77	
	Planerat	Utfall	Planerat	Värnplikts- verket	Föredra- ganden
<i>Militär personal</i>					
Regementsofficerare	39	38	41	+5 ²	} Detaljor- ganisation och fördel- ning enligt regeringens bestämman- de
Kompaniofficerare	24	22	25	+5 ²	
Plutonsofficerare	10	10	10	-2 ²	
<i>Civilmilitär personal</i>					
Övrig personal	5	4	5	-5	
<i>Pensionerad militär personal i arvodes- tjänst</i>					
Regementsofficerare	13	13	12	-1 ^{2 3}	
Kompaniofficerare	3	3	3	-1 ^{2 3}	

	Antal				
	1974/75		1975/76		Beräknad ändring 1976/77
	Planerat	Utfall	Planerat	Värnplikts- verket	Föredra- ganden
<i>Civil personal¹</i>					
Handläggande personal	29	33	29	+6	}
Övrig personal	165	158	161	-9	
Deltidsanställd personal	103	106	103	-14	
	391	387	389	-15	-16

¹ Inkl. 35 personer utöver personalförteckning.

² Sammanlagt minskar antalet militära tjänster med 9 (jfr not 3)

³ I personalförteckningen finns 16 tjänster för regementsofficer och 16 tjänster för kompaniofficer. Vakanserna har fyllts med civil personal.

Budgetåret 1974/75

Värnpliktsverket anger i sin årsredovisning för budgetåret 1974/75 att fasta rutiner för planeringsverksamheten successivt har införts. Detta har bl. a. positivt påverkat planeringen av den regionala förbandsomsättningen. Personalplaneringssystemet har utvecklats som planerat.

Personalredovisningen har under budgetåret fungerat tillfredsställande. Arbetsmetoder och rutiner har ensats. Tidigare eftersläpning i krigsplaceringsarbetet har till stor del inhämtats. En ny rutin för krigsplacering med datamaskin har utarbetats och prövats.

En förbättrad rutin för att bevaka enskilda värnpliktsärenden har införts. Vidare har handläggningsrutinerna för dessa ärenden setts över och förenklats. Åtgärder har vidtagits för att förbättra informationen till enskilda.

Åtgärder har vidtagits för att minska den manuella hanteringen vid delgivning av registerinnehåll enligt datalagen.

Inskrivningarna har kunnat genomföras planenligt. Arbete har pågått med att förbättra klassifikations-, krav- och kunskapsredovisningssystemen.

Databehandling och administration har fungerat tillfredsställande. System- och programanpassning i samband med övergång till nytt befattningstypkravregister och införande av urvalsgrupper har genomförts beträffande inskrivningsrutinerna. Marinens övergång till värnpliktsverkets redovisningssystem har genomförts.

Budgetåret 1975/76

Under budgetåret har resultaten av översynen av värnpliktsverkets organisation redovisats för regeringen. Förberedelser kommer att vidtas för att genomföra de i slutrapporten föreslagna åtgärderna.

Huvudkontoret kommer att omlokaliseras till Karlstad under budgetåret.

Förberedelser för omlokaliseringen pågår.

Den fortsatta utvecklingen av datamaskinstödda rutiner kommer att inriktas mot att utnyttja befintlig information för att minska det manuella arbetet. Antalet delgivningsärenden till följd av den nya datalagen tenderar att öka och kräver fortsatt uppmärksamhet.

Budgetåret 1976/77

Värnpliktsverket

Förändringar i förhållande till budgetåret 1975/76 motiverar värnpliktsverket på följande sätt.

A. Pris- och löneomräkning

Pris- och löneomräkningen innebär att kostnaderna ökar med 3 587 000 kr.

B. Förändringar enligt Kungl. Maj:ts/regeringens beslut

1. Merkostnaderna till följd av omlokalisering av huvudkontoret och Bergslagens inskrivningscentral uppgår till 2 586 000 kr.

2. Kungl. Maj:ts/regeringen har i särskilda beslut medgett inrättande av två tjänster (+ 123 000 kr.).

C. Uppgiftsförändringar

Förändringarna med anledning av översynen (–218 000 kr.) beräknas enligt följande.

389 tjänster dras in	–21 800 000 kr.
357 tjänster inrättas	+21 549 000 kr.
1 tjänst inrättas för personaktsarkivet	+ 56 000 kr.
2 tjänster behålls vid medicinalpersonal detaljen	+ 120 000 kr.
17 arvodestjänster behålls	– 780 000 kr.
3 tjänster hålls vakanta i Norrland	– 160 000 kr.
3 tjänster behålls övergångsvis vid dataavdelningarna vid Södra och Östra värnpliktskontoren och Nedre Norrlands värnpliktskontor	+ 150 000 kr.
1 tjänst vid dataavdelningen vid Övre Norrlands värnpliktskontor hålls t. v. vakant	– 50 000 kr.
Värnpliktsförmåner minskar	– 325 000 kr.
Materiel och tjänster minskar	– 358 000 kr.
Personalutveckling	+ 200 000 kr.
Löner till övergångsvis kvarstående personal	+ 760 000 kr.
Säve depå	+ 60 000 kr.
Terminalutrustning	+ 250 000 kr.
Resor och traktamenten	+ 90 000 kr.

D. Alternativ 0

Eftersom pågående översyn av värnpliktsverket väntas innebära besparingar i storleksordningen 5 % har något särskilt nollalternativ inte redovisats.

Föredraganden

I april 1973 uppdrog Kungl. Maj:t åt värnpliktsverket att i samarbete med försvarets rationaliseringsinstitut se över värnpliktsverkets organisation. En delrapport över arbetet överlämnades i augusti 1974. Slutrapporten redovisades i september 1975 efter att ha remissbehandlats.

Värnpliktsverket är f. n. centralt organ för inskrivning och personalredovisning inom försvarsmakten. I enlighet med den uppfattning som värnpliktsverket och flertalet remissinstanser har redovisat anser jag att verket bör vara en under regeringen direkt lydande förvaltningsmyndighet för inskrivning och personalredovisning.

Värnpliktsverket föreslår att verkets nuvarande uppgifter lämnas oförändrade och att verket liksom tidigare skall vara program- och produktionsmyndighet för delprogrammet Värnpliktsverket och fackmyndighet för facket personalredovisning. Verksamheten föreslås bli indelad i tre internprogram, nämligen planering, redovisning och inskrivning. Dessutom föreslås att gemensamma stödfunktioner t. v. betraktas som ett internprogram. Internprogrammen bör motsvaras av enheter i organisationen. Jag delar värnpliktsverkets uppfattning att den föreslagna organisationsstrukturen ger vissa effektivitetsvinster i förhållande till nuvarande organisation och tillstyrker därför förslaget.

Verksamheten föreslås ledas av en verkschef. För att leda huvudkontorets verksamhet bör enligt värnpliktsverket en särskild chefsbefattning inrättas. Enligt min mening är det osäkert vilka effekter omorganisationen kommer att få på verksamheten i huvudkontoret. Jag är därför inte beredd att tillstyrka den föreslagna chefstjänsten.

Redan 1964 års inskrivnings- och personalredovisningsutredning föreslog att inskrivning och personalredovisning skulle ledas av en central personalförvaltning. Regionalt skulle inskrivning och personalförvaltning ske inom varje militärområde. För att bl. a. begränsa kostnaderna inrättades endast tre värnpliktskontor och tre inskrivningscentraler. Kontoren skulle i princip omfatta två militärområden som tillsammans skulle bilda ett inskrivningsområde. Enligt värnpliktsverket har denna organisation visat sig vara mindre rationell. En förstärkning av inskrivningscentralerna har blivit nödvändig och dessa har i realiteten fungerat som värnpliktskontor. Värnpliktsverket föreslår därför att nuvarande inskrivningscentraler jämföras med värnpliktskontoren och i likhet med dessa lyder direkt under chefen för värnpliktsverket. Som en följd av detta bör benämningen på inskrivningscentralerna ändras till värnpliktskontor och inskrivningsområdena få gränser som stämmer överens

med militärområdenas. Flertalet remissinstanser stöder den föreslagna regionala organisationen.

För att uppnå en funktionell organisation bör enligt min mening inskrivningscentralernas lydadsförhållanden ändras. Trots att verksamheten vid de regionala enheterna liksom tidigare kommer att ha olika omfattning tillstyrker jag således värnpliktsverkets förslag beträffande den regionala organisationen med undantag för inskrivningsorganisationen i Norrland till vilken jag återkommer i det följande. Detta innebär att benämningen på inskrivningscentralerna ändras till värnpliktskontor och att antalet inskrivningsområden utökas till sex. Inskrivningsområdena får samma gränser som militärområdena.

Den av värnpliktsverket föreslagna delegeringen av bl. a. beslutanderätten i enskilda värnpliktsärenden tillstyrks av de närmast berörda remissinstanserna. Enligt min mening leder en ökad delegering till bl. a. en snabbare handläggning av de enskilda ärendena. Jag ansluter mig därför till förslaget men förutsätter att chefen för värnpliktsverket noggrant följer verksamheten och förbehåller sig rätten att fatta beslut i anstånds- och befrielseärenden som är av principiell betydelse eller i övrigt av stor vikt. Nuvarande enhetlighet i bedömningen får inte heller förloras.

Försvarets sjukvårdsstyrelse och försvarets forskningsanstalt biträder f. n. värnpliktsverket i medicinska och psykologiska frågor. Dessa myndigheter och Sveriges psykologförbund stöder förslaget att medicin- och psykologifacken bör få egna företrädare i huvudkontoret. Innan det har klarlagts om personal för dessa uppgifter kan föras över från försvarets sjukvårdsstyrelse och försvarets forskningsanstalt eller om de måste hämtas från annat håll är jag inte beredd att ta ställning till behovet av tjänster för detta ändamål.

Enligt värnpliktsverket bör en särskild funktion för beredning av enskilda värnpliktsärenden tillkomma. Även jag anser att en sådan funktion bör inrättas för att verket skall kunna ge bättre service åt allmänheten och de inskrivnings-skyldiga.

I enlighet med direktiven föreslås att ett för värnpliktsverket, försvarets sjukvårdsstyrelse och försvarets forskningsanstalt gemensamt centralt personaktsarkiv för läkarhandlingar, skärmbildshandlingar och psykologiska prövningshandlingar skall inrättas och förläggas till Karlstad. Jag föreslår att arkivet benämns centralt läkarhandlingsarkiv och lokaliseras till Karlstad.

Beträffande föreslagen avveckling av den särskilda medicinalpersonaldetaljen vid värnpliktsverkets huvudkontor och organisationstillhörigheten för marinens truppregister finns det enligt min mening ännu inte tillräckligt underlag för beslut. I likhet med överbefälhavaren anser jag dock att verket bör sträva efter en enhetlig redovisning av personalen och undvika att skapa eller behålla särskilda rutiner för små personalgrupper.

Värnpliktsverket föreslår en ökad satsning på personalutveckling. De flesta remissinstanserna stöder detta förslag. Jag förutsätter att behovet av personalutveckling inom värnpliktsverket kommer att tillgodoses i samma utsträckning som inom den övriga statsförvaltningen. Resursbehovet för ändamålet

bör behandlas i samband med de årliga budgetprövningarna.

Beträffande verksamheten i Norrland har värnpliktsverket föreslagit att reducerade värnpliktskontor skall organiseras i Boden och Östersund och att inskrivning för hela Norrland skall ske vid en gemensam inskrivningscentral i Umeå.

Ett flertal remissinstanser anser att ett nära samarbete mellan militärområdesstab, landsting, kommun och resp. värnpliktskontor är av stor betydelse. Av tre närmare utredda organisationsalternativ har förslaget om ett för hela Norrland gemensamt värnpliktskontor, inkl. inskrivningscentral i Umeå, förordats endast av Umeå kommun, Umeå universitet och Västerbottens läns landsting. Alternativet är det ekonomiskt mest fördelaktiga men innebär vissa nackdelar genom minskade möjligheter till samverkan mellan värnpliktskontor och militärområdesstab i såväl Boden som Östersund. Det är också ogynnsamt för nu anställd personal i Norrland. Jag kan därför inte förorda detta alternativ.

Fullständiga värnpliktskontor med såväl personalredovisning som inskrivning i Boden och Östersund medför enligt värnpliktsverket fördelar beträffande samverkan, anställnings- och reseförhållanden. Värnpliktsverket har dock, främst av ekonomiska skäl, inte ansett sig kunna välja detta alternativ.

Flera remissinstanser förordar fullständiga värnpliktskontor och ungefär lika många förordar reducerade värnpliktskontor i Boden och Östersund med gemensam inskrivningscentral i Umeå.

Enligt min mening är det av stor vikt att kostnadsminskningar uppnås vid omorganisationer inom försvarsmakten. Värnpliktsverkets förslag till organisation i Norrland tillfredsställer detta krav. Vid val av alternativ måste emellertid i detta fall enligt min mening stor betydelse tillmätas lokaliseringspolitiska skäl, samarbetsmöjligheter mellan värnpliktskontor och militärområdesstab, de inskrivningsskyldigas reseförhållanden och personalens anställningsförhållanden. Mot denna bakgrund förordar jag alternativet med fullständiga värnpliktskontor med såväl personalredovisning som inskrivning i Boden och Östersund trots att det i ekonomiskt hänseende är mindre fördelaktigt än reducerade värnpliktskontor med gemensam inskrivningscentral i Umeå.

Överbefälhavaren, chefen för försvarsstaben och chefen för armén anser att det kan diskuteras om värnpliktsverket med sitt förslag uppnår de redovisade kostnadsminskningarna om 5,75 %. Det kan dock konstateras att betydande besparingar i fråga om personal och värnpliktiga har kunnat åstadkommas. Även i övrigt har kostnaderna begränsats. Trots detta torde en ökad effektivitet i verksamheten komma att uppnås. Mot denna bakgrund kan jag därför i huvudsak acceptera förslagen även från kostnadssynpunkt.

En förutsättning för att uppnå redovisade personalminskningar m. m. är bl. a. att maskinella hjälpmedel utnyttjas i större utsträckning. Sådana hjälpmedel bör därför tillföras i huvudsak i enlighet med värnpliktsverkets förslag.

För att möjliggöra den föreslagna delegeringen av beslutanderätten i ärenden om anstånd med och befrielse från värnpliktstjänstgöring måste värnpliktsla-

gen ändras. Även vissa andra författningsändringar behövs för att genomföra den nya organisationen. Jag avser att i annat sammanhang ta upp frågan om dessa ändringar.

Den nya organisationen bör införas successivt från den 1 juli 1976 i samband med huvudkontorets omlokalisering till Karlstad. Förändringarna bör genomföras med hänsyn till de lokala och personella förutsättningarna. Jag förutsätter att personalminskningarna genomförs efter hand genom naturlig avgång eller genom omplacering i samråd med försvarets personalnämnd och berörda personalorganisationer. Jag räknar med att organisationsförändringarna kommer att vara helt genomförda i slutet av programplaneperioden. Delegering av anstånds- och befrielseärenden bör kunna påbörjas den 1 juli 1976.

Det bör ankomma på regeringen att besluta om och vidta de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att genomföra de föreslagna ändringarna av värnpliktsverkets organisation.

I de delar anställnings- och arbetsvillkor är förhandlingsfrågor avser jag att ge statens avtalsverk det förhandlingsuppdrag som behövs.

Förutom de förändringar som motiveras av översynen har jag inte något att erinra mot den inriktning av verksamheten som värnpliktsverket har föreslagit i programplanen.

Min beräkning av det totala medelsbehovet framgår av sammanställningen över kostnader och medelsbehov.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer för värnpliktsverkets organisation som jag har förordat,
2. bemyndiga regeringen att vidta de övergångsåtgärder som behövs för att genomföra förslagen och som inte innebär ändringar i värnpliktslagen (1941:967),
3. till *Värnpliktsverket* för budgetåret 1976/77 anvisa ett förslagsanslag av 43 260 000 kr.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

